
Implementatie plan VN-Verdrag mensen met een beperking van de Wmo Advies Raad De Bilt

Sinds 14 juli 2016 geldt het VN-Verdrag voor de rechten van personen met een beperking in Nederland. Dit VN-Verdrag is een mensenrechtenverdrag en beschrijft de rechten van mensen met een langdurige beperking (lichamelijk, mentaal, verstandelijk of zintuiglijk) of chronische ziekte op gelijke behandeling en participatie. Om dit alles mogelijk te maken zijn twee wetten aangepast. De wet op gelijke behandeling van mensen met een handicap of chronische ziekte en de kieswet.

In december 2016 nam de Tweede Kamer het Besluit Toegankelijkheid aan, hierin is uitgewerkt wat in het kader van het VN-Verdrag onder toegankelijkheid wordt verstaan. In het sluitstuk van dit traject, ofwel het Plan van Aanpak voor de implementatie (uitvoering), is uitgewerkt hoe Rijksoverheid, gemeenten, bedrijven en maatschappelijke organisaties aan de slag gaan met het toegankelijk maken van Nederland.

Gemeenten zijn nu verantwoordelijk voor een gemeente waarin iedereen kan meedoen. Om deze (mensen)rechten te realiseren moet de toegankelijkheid van werk, onderwijs, wonen, goederen en diensten, verkeer en vervoer, zorg, ondersteuning, sport, cultuur, vrijetijdsbesteding en uitgaan in Nederland sterk verbeteren.

Wat is het doel van het VN-Verdrag?

Het doel van het VN-Verdrag is dat de achterstanden die mensen met een beperking hebben op volwaardig meedoen, worden weggewogen. Het Verdrag regelt ook dat mensen met een beperking actief betrokken worden bij het verbeteren van de toegankelijkheid en het volwaardig meedoen onder het principe "Nothing about us without us". Kortom dat Nederland toegankelijk en inclusief wordt voor iedereen.

Hoe moeten gemeente aan de slag met het VN-Verdrag?

Gemeenten zijn wettelijk verplicht om met het VN-Verdrag aan de slag te gaan. De gemeente moet één integraal plan opstellen voor de korte, middellange en lange termijn en daarin aangeven welke stappen zij precies zet om van toegankelijkheid de algemene norm te maken. Dit plan betreft het gehele sociale domein (Wmo 2015, Participatiewet en de Jeugdwet).

Ontoegankelijkheid is dan nog een uitzondering. De gemeenteraad ziet hierop toe.

Gemeenten moeten duidelijk maken hoe zij in gesprek gaan met de mensen om wie het gaat en wat zij gaan doen om inwoners met een beperking volwaardig te laten meedoen aan de samenleving. Gemeenten moeten duidelijk omschrijven welke verbeteringen en doelen ze gaan realiseren, en daarbij ook aangeven binnen welke termijn dat gaat gebeuren. Het geheel wordt een meer jaren proces.

Alleen het opnemen van een paragraaf of verwijzing over het VN-Verdrag in de Participatiewet, de Wmo en de Jeugdwet, is een te minimale inspanning die niet in lijn is met de bedoeling van de wetgever.

Dan voldoet de gemeente niet aan de wettelijke verplichting!

Lokale Inclusie Agenda

Het plan dat elke gemeente moet maken, wordt in de wandelgangen ook wel de 'lokale Inclusie Agenda' genoemd. Veel gemeenten stellen op advies van het Rijk deze lokale Inclusie Agenda op. Dit is een werkagenda die ieder jaar wordt herijkt en voorzien van nieuwe maatregelen voor het volgende jaar.

Er wordt ook wel gesproken van een inclusieve samenleving. Wat is eigenlijk inclusief ofwel inclusie?

In een inclusieve samenleving kan iedereen meedoen en wordt niemand gediscrimineerd of uitgesloten. Voor mensen met een beperking betekent inclusief dat ze meedoen op voet van gelijkheid, dat ze regie hebben over hun eigen leven en dat ze toegang hebben tot dezelfde voorzieningen en diensten als mensen zonder beperking. Het Rijk heeft aangegeven dat maatregelen 'evenredig' en 'redelijk' moeten zijn en dat 'de weg der geleidelijkheid' gevolgd moet worden in de realisatie van sociale en fysieke toegankelijkheid.

Wat is inclusief beleid en hoe maak je dat?

Inclusief beleid is beleid voor iedereen.

Het maken van inclusief beleid begint met bewustwording. Inclusief beleid ontstaat als bij het schrijven van beleid direct goed wordt nagedacht over welke gevolgen die maatregelen hebben voor mensen met een beperking. Werpt het niet onbedoeld drempels op voor mensen met een beperking? Eigenlijk moet daarbij een andere bril worden opgezet en niet meer worden gedacht in beperkingen en onmogelijkheden, maar in oplossingen en mogelijkheden. Met 'design for all' en goed algemeen beleid waar alle burgers baat bij hebben, is extra beleid nog maar heel beperkt nodig.

Voor bestaand beleid moet, wanneer bestaande drempels een probleem vormen, een oplossing worden gezocht.

Voor dit alles moeten beleidsmakers en gemeentebestuurders zich wel goed (kunnen) verplaatsen in mensen met een beperking. Dit is best lastig. Daarom is het belangrijk dat ze mensen met een beperking direct betrekken bij het maken van beleid. Bijvoorbeeld door een VN panel op te richten met ervaringsdeskundigen, mkb'ers, sportverenigingen, adviesraden etc.

Wat levert inclusief beleid op?

De belangrijkste (beoogde) opbrengst van inclusieve beleidsvorming is betere participatie en het vergroten van de zelfredzaamheid van mensen met een beperking. Je zou kunnen spreken van zowel een maatschappelijk rendement als ook van een financieel rendement.

De voordelen van een inclusieve benadering laten zich echter ook op andere terreinen zien. Ten eerste leidt het tot een efficiënte inzet van publieke middelen. Inclusief beleid zet in op preventie en voorkomt „repareren“ achteraf. Wanneer er bij de bouw van een openbaar gebouw, zoals de bibliotheek, direct rekening wordt gehouden met de toegankelijkheid van dit gebouw voor burgers met een beperking, wordt voorkomen dat het bibliotheekgebouw later verbouwd moet worden omdat blijkt dat burgers met een beperking er geen gebruik van kunnen maken. De kosten van toegankelijk bouwen kunnen minimaal zijn tot vaak minder dan 2% van de totale kosten volgens berekeningen van expertisecentrum Vilans.

Belangrijk is dat inclusief beleid vroeg in het proces een vaste plaats krijgt zodat eventuele aanpassingen in het ontwerp nog moeiteloos kunnen worden meegenomen. Verspreid over de levensduur van een gebouw zijn de kosten dan bijna te verwaarlozen. Bespaar niet op de uitvoering want daardoor blijken vaak achteraf weer extra kosten gemaakt te moeten worden.

Inclusieve beleidsvorming impliceert bovendien integrale beleidsvorming. Het herinrichten van de openbare ruimte volgens de principes van inclusief beleid betekent bijvoorbeeld dat vroeg in het proces al ambtenaren van (onder meer) zorg en welzijn, openbare ruimte en Wmo betrokken moeten worden. Deze manier van werken kan ook op andere beleidsterreinen zoals veiligheidsbeleid of integratiebeleid effectief zijn. Inclusief beleid is, met andere woorden, een goede stimulans om met elkaar samen te werken.

Voordelen voor de samenleving als geheel

Een inclusieve samenleving heeft ook voordelen voor mensen zonder beperking. Een toegankelijke bus en bushalte stellen niet alleen rolstoel- of rollatorgebruikers in staat gebruik te maken van het openbaar vervoer, maar maakt het ook voor vaders en moeders met een kinderwagen makkelijker om met de bus te gaan. Een toegankelijke samenleving is ook van belang bijvoorbeeld bij vrijetijdsvoorzieningen, winkels en ander publiek toegankelijke locaties en gebouwen.

12,3% van mensen boven de 12 jaar (CBS 2016) heeft een (zichtbare of onzichtbare) beperking. Daarnaast worden we met zijn allen ouder met de daarbij horende kwaaltjes. Een goed toegankelijke samenleving stelt hen in staat om volwaardig gebruik te maken van deze voorzieningen. Van belang is wel dat verenigingen en ook ondernemers hun deel daarin bijdragen. Nog steeds zijn er winkels waar een blindengeleidehond niet naar binnen mag.

De gemeente kan de inclusieve samenleving niet alleen realiseren. Inwoners, ondernemers en organisaties hebben daar allemaal hun eigen rol in. Bewustwording is in dit proces een eerste vereiste. Want als je niet weet waar iemand met een beperking tegenaan loopt, kun je onbedoeld drempels opwerpen. De inclusieve samenleving vraagt om een mentaliteitsverandering en om een gefaseerde blijvende inzet. Met het einddoel van een toegankelijke samenleving voor ogen moeten wij formuleren welke prioriteiten/speerpunten we stellen en welke resultaten we per beleidsperiode willen behalen.

VN-Verdrag en inclusie in De Bilt

Wat is nodig om zover te komen?

Op korte termijn

Ontwikkel een heldere visie op 'Inclusief Beleid' en maak 1 wethouder eindverantwoordelijk voor het hele inclusieve beleid. Maak een nota waarin 'Inclusief Beleid' duidelijk is verwoord, inclusief de benodigde kaders. Neem in alle gemeentelijke nota's voortaan een extra paragraaf op waarin beleidsvoornemens zijn getoetst aan de uitgangspunten van de Inclusieve Samenleving/VN-Verdrag.

Neem daarnaast ook een financiële risicoparagraaf op. Reserveer extra middelen voor implementatie van het VN-Verdrag/Inclusieve Samenleving in het meer jaren budget vastgelegd in de Financiële Kadernota 2018 -2021 van de gemeente.

Vertaald naar de dagelijkse praktijk i.v.m. borgen

Neem een paragraaf inclusief beleid op in alle plannen voor de openbare ruimte en pas bij evaluatie het HIOR (handboek herinrichting openbare ruimte) aan zodat toegankelijkheid/inclusie een vast checkpunt wordt. Neem in de subsidieverordening een vaste paragraaf inclusief beleid op. Neem het ook als vast punt mee bij het verstrekken van vergunningen en bij de communicatie daarover.

Zorg dat communicatie intern en extern een vast punt is bij al het gemeentelijk beleid.

Raads- en collegebesluiten

Neem een paragraaf inclusief beleid op in het format voor raads- en collegebesluiten. Dat maakt alle medewerkers van de gemeenten - beleidsmedewerkers en bestuurders - ervan bewust vooraf na te denken over gevolgen voor mensen met een beperking.

Politieke opdracht

Van belang hierbij is dat er een politieke opdracht ligt vanuit de Raad of het College.

Coalitieprogramma

Het is ook van belang dat in het komende coalitieprogramma van het College een stevige alinea komt over de lokale inclusie agenda en de opbouw van de toegankelijke inclusieve samenleving met daarin specifieke doelen.

De Wmo Advies Raad denkt in kansen

Mogelijkheden zijn;

- Spreek de gemeenteraad en/of de wethouder aan
- Informeer de gemeentefracties
- Stimuleer gemeenteraadsleden/fracties om een motie in te dienen

Onze specifieke doelen zijn;

- Zorg in 2018 voor een vast aanspreekpunt in gemeente m.b.t. ontoegankelijke situaties (doe dit breed op alle terreinen) en leg deze situaties vast.
- In alle plannen van eisen is toegankelijkheid/inclusie vanaf 2018 een vast punt (van de ontwerpfase t/m de uitvoering).
- Bij het verstrekken van vergunningen is inclusie vanaf 2018 een vast bepreekpunt.

- Vanaf 2019 is inclusie bij het verstrekken van vergunningen een vast punt. Bij het afgeven van vergunningen is rekening gehouden met de basiseisen: toegankelijkheid, uitgangelijkheid en een toilet waar iedereen gebruik van kan maken.
- Bij elke subsidieverstrekking is inclusie vanaf 2019 een vast punt.
- Alle gemeentelijke informatie is vanaf 2019 vindbaar en toegankelijk, ook voor mensen die niet digitaal vaardig zijn.
- Alle openbare gebouwen en de openbare ruimte zijn toegankelijk in jaar 2022.

Organiseer als gemeente ieder jaar in de week van toegankelijkheid de uitreiking van een wisseltrofee voor de meest toegankelijke organisatie of het meest toegankelijke evenement.

Hoe pakt de gemeente De Bilt dit aan?

Fase 1

De gemeente gebruikt Quickscan om de stand van zaken op het gebied van inclusie (nulmeting) in kaart te brengen

Deze inventarisatie geeft inzicht in welke thema's het meest effectief zijn om aan te pakken. Met behulp van de Quickscan van Stichting Zet brengt de werkgroep^{x1} in kaart in hoeverre gemeentelijk beleid gelijke kansen biedt voor mensen met een beperking. De Quickscan is gebaseerd op de 22 standaardregels uit het VN-Verdrag voor gelijke kansen voor mensen met een beperking (zie bijlage 1). Deze standaardregels zijn vertaald naar concrete vragen over het beleid van gemeenten. De vragen worden op drie niveaus gesteld: de gemeente (interne organisatie), (de samenwerking met) de maatschappelijke organisaties en de samenwerking met) de belangengroepen.

Resultaat van fase 1

De algemene prioriteiten voor 2017 zijn vastgesteld: visie en beleid, communicatieplan VN-Verdrag en herijking subsidieverordening zodat inclusie in 2019 als vast punt wordt meegenomen.

Fase 2

De gemeente gaat aan de slag om draagvlak te creëren en de prioritering wordt bepaald

De gemeente doet wat mogelijk is om breed draagvlak te creëren bijvoorbeeld door middel van de workshop van Stichting Zet.

Resultaat van fase 2

De gemeente stelt met behulp van de Quickscan haar afdelingsprioriteiten vast voor de korte, middellange en lange termijn.

Fase 3

De gemeente stelt een werkgroep samen bijvoorbeeld een VN panel

Deze groep bestaat uit ongeveer 15 burgers, ondernemers, sportverenigingen en leden van adviesraden.

Resultaat van fase 3

Dit panel bepaalt hun prioritering voor de korte, middellange en lange termijn. De prioriteiten worden gecommuniceerd met de totale gemeente en de bevolking.

Fase 4

De gemeente gaat aan de slag om borging van Inclusie binnen de gemeente (eigen afdelingen) te realiseren

Resultaat fase 4

In de loop van 2017 wordt aan de gemeenteraad een beleidsnota voorgelegd. Begin 2018 zijn het plan van aanpak en de uitvoeringsnota gereed om van de gemeente De Bilt een inclusieve gemeente te maken.

Fase 5

Uitvoering plan van aanpak en beleidsnota

^{x1} De werkgroep bestaat uit leden van de Wmo Advies Raad De Bilt te weten Daniëlle Janssen, Wilma Dijkstra, Hans Voogt, Ad van Zijl en Marijke Driehuisen

Bijlage 1**22 VN Standaardregels**

De Verenigde Naties (VN) vindt dat ondersteuning voor gehandicapten één van de basale mensenrechten is. Iedereen moet immers dezelfde kansen krijgen. De VN heeft in 1994 een set standaardregels geformuleerd (gebaseerd op het Universele Verdrag voor de Rechten van de Mens, VN 1948) om de rechten van gehandicapten te waarborgen. Gemeenten kunnen die 22 VN standaardregels gebruiken als hulpmiddel bij hun beleid.

De 22 regels gaan over

1. Bewustmaking en beeldvorming
2. Gezondheidszorg
3. Revalidatie en re-integratie
4. Dienstverlening
5. Toegankelijkheid
6. Onderwijs
7. Werkgelegenheid
8. Inkomen en sociale zekerheid
9. Gezinsleven en persoonlijke integriteit
10. Cultuur
11. Sport en recreatie
12. Religie
13. Informatie en onderzoek
14. Beleidsvorming en -planning
15. Wetgeving
16. Economisch beleid
17. Coördinatie
18. Belangenorganisaties v. mensen met een beperking
19. Training van personeel
20. Nationale monitoring en evaluatie van de toepassing van de 22 VN Standaardregels
21. Technische en economische samenwerking
22. Internationale samenwerking